

ЧАРЖЫП ТУРАР КӨДЭЭ СОВЕТТЕР

Күзенчиг бодалдар

Борбан-Арыг суурну ам бо хүнрде көөргө, ийи-ле чыл мурнунда турганыга деңизер аргамок болган. Чамдын чижектер бо. Эрткен чылда болган көдээ күүсмомун, колхоз баштаар черинин хуралына колхозта чуртталга бажынарнын пландан амыр тудар деп шитпирлээн. Ол бедиткен хүлээлге ам күүсеттинген: 1960 чылда колхозна 15 чуртталга бажынарнын тудар тургаш 29-ту кылып, ажыгалга кириген. Суурнуң кол кудумчузунга тарымал ыяштар херимнери шууштур тургулапкан, чаа магазин амыттыган. Бир зөөс колхозтарын бажынарнын иштинче кирип көөр болза, ында база-ла экинээн, өскерилген чүүлдер хей: дына хей бажынарнын ишти чугайлыг, плиталарлыг, шалалары дөзулуг, арыг-силег чурттал олурлар...

Бо-ла бүгү бистин Борбан-Арыгга хүн бүрү сайзырап турарын бодоп көөргө, кижиңиз сепкил-сагымынга өөрүнчүг, харын-даа төрөөн сууруусу улам-на сайзыразын, мандызын деп бодаар-дыр. Сөөлгү үедө колхозтун амыл-агымында чедип алдыган мындыг чедишикиннери болза, Шемиде Сөвединин организис-массалыг амылнын экинээнден база улуу-биле хамаарып турар. Ынчалза-даа, ол баштайгы чедишикиннерге мезгелмейин, көдээ күүсмомга, бүгү-ле депутаттарга чүну күзеп магза чогуурул. Ол дугайында бистин бодальыс мындаг.

Көдээ Советтин ажылында ам-даа кичизгейге салдырмай турар бир четпес чүүл болза, үндүргөн шитпирлерин күүселезин чедип алып дээш организиске өзү-биле ам-даа чедир амылдарын турар. Сессияга ийинке азы күүсмомга чугааламып, хүлээп алган шитпирин боттамырарда, депутаттарын болгаш активчилерин күжүн таарыштыр куваа-зын, чамдын депутаттарын ук амылга кириштирерин бээр таарылгалар турган. Чижээ, суур чаагаймыдылганын, мал ныштаглашынынга белетнедин дугайында айтырларын сессияларга чугаалап турда, ол айтырларын белеткеп кылырныга зээш депутаттар киришин, эш-хуу-зунун судунуң хуралына олуржуп, аңаа санал-оалын бээр талазы-биле депутаттарын кирипкези ам-даа кошкан.

Бир зөөс сессияларын, күүсмомнарны өй-шаанда шын, бодамчалыг эртирерин, депутаттарын амылга калбаа-биле кирилгезин моюн сонгаар бөдөр болза, бистин көдээ Советтин организис-массалыг амылынга чедишикиннер улам-на көүдээр ужурулуг. Чүгө дээрге көдээ Советтин ажылы хүн бүрү чаартынып, мурнакчы арга-дуржулгалар-биле байып турар-дыр.

Х. АРАНЧАА,
И. ИКӨЙ.

Даштыг-Тей фермазында

Чурукта: О. Ендан.

«Большевик» колхозтун Даштыг-Тей фермазында колхозна-ла анык кыстар ажылдап турар. Олар ферманын сүт саалдазын көүдөлдүрүгө болгаш фермада бүгү-ле ажылдарын организисаарына илеп-кейлиг кирип келгенер. Комсомолчу Монгуш Намай эркен чылын бир инектен-не 1553 литр сүтүн, Ондар Анна — 1800 литрин, Ооржак Чолдак — 1425 литрин саап алган-нар.

Анык саачылар ферманың сүт тырттар өрөөнүн чаартып дерип алганнар. Ында радиоприемниги кирип тургусав. Сүт саалдазынын болгаш инектерин күш-дегенелини хүн бүрү демгелелин кылган Амылдан хостуг үедеде калды-бар ном номчааш, ооң утса-шынармын ферма амылдарында тайылбырлар ажылдакчыларын ВЛКСМ обкомунун кижигуну Ондар Анна харылап турар.

Чурукта: он талазыдан солагай талазынче—Ондар Анна биле Ооржак Чолдак.

96 инектерден 96 бызаларын бүтүрү-биле камгалап алдым.

О. ЕНДАН,
И. ИКӨЙ.

Бистин ферманың саачылары колхозна-ла аныктар. Оларнын эрес-кежээ ажылынын түнеленип, колхозтун фермалар аразында шилчиг чорутуу вымпелин бистин ферма чаалап алган. Бодунун амылдын хүн бүрү мезгелдеп амыр-биле бистин саачыларыныс болгаш калдарчыларыныс фермада организисаа-лоотектиниги болгуде өөрөйлү турарлар. «Саачынын библиотекасында» азын каш номнар бар. Оларын номчуп танымып туралар.

Амыг үеде бистин инектеринин күш-дегели өси. Оларга сизини, кукуруза силонун берип, дусту кылымып турар бис. Күрүнеге сүт саар планынысты 8 тонаа ажыг кылдыр күүсеттизис.

О. МӨНГӨ,
ферманың үчөгичи.

Доктаамал комиссия чүну кылгавыл?

Көдээ Советтин көдээ амыл-агыг талазы-биле доктаамал комиссиянын кижигунерин аразында ажыл дуваалды.

Сүт саалдазынын дугайын үш улаа кылмаан бис. Саап ап турар сүт планынга четпес, сүт долгаар машиналарын хол-биле долгап турарында сүтүнү окурду куду турган. Сүтүнү окурду чорутуу колхоз ам-даа чедип албаан, машиналарын ам-даа хол-биле долгаптыр. Сиген келдизинде сөөлгү үедеде бүгү-ле кестинген сизини мезгелдеп чедип планга четпес болган. Оон соонда колхоз немедө кылдыр 20 ажыг тонаа сизини белеттеэн.

Көдээ амыл-агыг артелинциг Уставын каажымын турар фактылар дугайында көдээ Советтин эркен чылын номборла болган сессиянында эдеринчи илеткеп кылган бис. «Коммунизмче орук» колхоз 1956 чылда август 3-те бадылап Уставынга мынчага чедип немеделер кылбаанын ук сессияга чугаалашкан. Амылдар хүн бүрү чаартынып, сайзырап орда, Уставга эдигелер, өскерилгелер кирер ужурул турган. Сессия бо талазы-биле доктаалды хүлээп алган. Оон соонда колхозтун төлөөлчилерин хуралын чыгаш, Уставга чаа немеделерин кирирерин шитпирлээн.

Бистин доктаамал комиссияныкы кижигуну Монгуш Доржу колхозта бүгү техника-чепестик амылдын харылап, Куулар Сенден Кара-Булуң сүт-бөзөөн фермазынын ажылынга эки дуваалжып, илепкейлиг чорутуу көргүзүп туралар.

Ам бистин доктаамал комиссияныкы кижигунери СЭП ТК-нын зоотиа чаа болуп эркен Пленумунуң төөгүгү шитпирлерин колхозтун ортуунда тайылбырлап туралар.

Д. МААДЫР-ООЛ,
Чыргакы көдээ Советтин көдээ амыл-агыг талазы-биле доктаамал комиссиянын даргазы.

Чөөн-Хемчик районнун Шемиде болгаш Чыргакы көдээ Советтеринин 1960 чылда социалистич чарыжынын түнелениден

АЖЫЛГА БУДУРУКЧУЛУГ ЧОРУК ДЭЭШ

1959 чылда болган чер-чер Советтеринин сонгуудаарында Шемиде көдээ Советтин күүсмом кижигунеринге болгаш депутаттарынга шилчигинген, өн-не төлөстүг кижилер кирген. Уларнын өт-идекейжи, ажылга сонугурадыг, кандыг-оор солун болгаш чугула айтырларын өй-шаанда көдөрүп үндүрүп, шитпирлер турарынын ачылында, бистин көдээ Советтин амылы сөөлгү үедө элөөн амылп турар.

«Большевик» колхозтун организис, амыл-агымында уагу чедистер турганын колхоз баштаар чери-өмдө көдээ Советтин каттышкан хуралдарына каш уада чугаалажып, ажылда өдө организисаарынын кемчелерин алгаван. Эрткен чылдын эгезинде колхоз бүдүн чарны миллион кире өрөөлү өрөйлү турган. Аша-төрөнгинин чарыгдарын камгалагышын чорудуп, кураавырларын санап көрүп, ажылгалга кирип тургаш, ук өрөөн төлөп, үзө санапкан.

Элөөн хей колхозчулар боттарынын ажылында ээ-харыссалга чок, күш-хүнуңүн минимумун күүсетпес турган болгаш өрөгдаларда, фермаларда амылдын организисааны кошмак турган. Бир зөөс башдал ол көдөөр турган болза, күш-шымдал талазы-биле мында-ла кошмак турган колхозту улам-на дедир тыртып бодур турган. Ынчангаш колхозчуларын нията хуралын чыгаш, аңаа күш-ажылынын сагыла-чурмуңун, ажылга белик будурукчулугу көдөөр дугайында айтыртын чугаалашкан. Хей-нигитиниң ажылыга киришпес, чалга, арагачы, тоянчы кижилерин амын кырынга шүгүмчүдөлдөр ол хуралга чыгып болгаш шыгыг болган. Күш-ажыл кылып шыдаар кижигуну күш-хүнуңүн минимумун күүсетпес чыгып турар деп доктааткан. Колхоз баштаар черинин кижигунери, көдээ Советтин депутаттары, коммунистер колхозтун кандыг-да амылдарына будурукчулуг, ак-сепидик чорук дээш демисеэди организисаап өгөлөөн турган.

Бо-ла бүгү кемчелерин түнеленде, эрткен чылдын чакы тарымалын колхоз кыска хуусаада организисаап чоруткан, тараа культуура-ларын тарылга планы келү-сеттинген. Магза чед белетээринин планын овалгаларын күүсеткенниң ап көөргө мындаг: сизини — 130 хуу, силосту — 100 хуу күүсеткен. 1960 чылдын бирги чартында күрүне мурунга алган хүлээлгелерин чедишикинниг күүсеткен дээш «Большевик» колхоз СЭП райкомунуң болгаш райүзүмүнүң колхозтар аразында шилчир Кымыл тугун чаалап алган.

Колхозчу будурукчын ажылга тарымалгазын бедиткенниң түнеленип, колхоз будурукчын киришпес турар кижилериниң саны кыска куусаанын иштинде дыка кызыралган. Ажыл кылып шыдаар 224 эр кижиден 222 кижиге, 208 херээженерден 202 кижиге күш-хүнуңүн минимум додур болгаш амыр ажылдап алганнар. Бо дээрге колхозтун оругузын улагтырарында болгаш күрүне мурунга алган хүлээлгелерин амыр күүсеткенин улау дуваалды болган. «Ажыл кылас кижиге — чед чивес» деп принципти өзүлгөр кижиге будурукчын ажылга харыссалганын чорутуу бедитер дугайында айтыртын күүсмомун хуралында база чугаалашкан. Орта планын доктааларын канчаар күүсетип турар дугайында тудуг бригадирин, көдээ Советтин депутаты Иван Бөкөнниң илеткелдин дыншав. Плантан амыр чуртталга бажынарнын тудар, тудуг материалдарын бедиткенин дүрөдөргү дугайында шитпирини аңаа хүлээп алган. Ам бисте пландан амыр

14 чуртталга бажынарны кылдырган. Чыгыс аай хевирлиг чараш бажынар улам немешип турар-даа болза бисте көдээ клуб ам-даа бичили, тар бажында турбушкан. Ынчангаш чаа клубтуг болуру бисте негеттинип келген. Бо чылдын ажыл-агый планын өзүлгөр 300 олуттуг чаа клуб тудуунга херээглөөр ыштыг тайгада кезип турар, аңаа кириштирер акшаны көдээ Советтин агар санында колхозче шилчиген. Оон-биле кады клубтун тудуун улусчу арга-биле кылып, күш-ажыл кылып шыдаар кижигуну 20-ден эвөөш зөөс күш-хүнуң ажылдап бээр деп доктааткан.

Чурукта: К. Сечинпаа.

Эрткен кыштын берге байдалары тургавок, колхоз өшкүдөн аңгыда малдарын өстүрүп хүлээлгезин күүсеткен. Күрүнеге саар сүтү — 172 хуу, этта — 108 хуу, дүктү — 120 хуу күүсеткен бис. Оон аңгыда колхозчуларын хуу-унда ажыл-агыйындан 9 тонаа ажыг сүтү, 197 кг саржагы күрүнеге саткан. Мал ажылынын продуктуларын көүдөлдүрүгө, малдын баш санын өстүреринге эки түнелдерин бистин малчынарныс чедип алганнар. Чижээ, төрөөн чүе хойга онааштыр койжу М. Балчыр 161 хурагын камгалап ап, бир койдан-на 2,6 кг эки шынарлыг дүктү кырып алган. Оон чедишикинниң чымыл мындаг: оларларын кызын, чайын план-дуваалжып ажылдап, бодунун колданыма кошкарларын семиртип, сизен, савап болгаш өске-даа хоолдуг чедер-биле чедирер, ажылга улам-на мергепти турар. Даштыг-Тей фермазында ажылдаар-биле бир-үе амылдарын эркен чымыл-на чоруткан. Ам мында ажыл өкчөжөөн. Саачын кыстар Монгуш Намай, Ондар Анна, Ооржак Чолдак олар инек будурукчын-не 1400 — 1800 литр ажыг сүтү саап алганнар. Ук ферманын инек кадарчыны Ондар Ендан 96 инектен 96 бызаларын камгалап ап, инектерини шын ажаап, олардып семиртер талазы-биле улам-на мергепти ажылдап турар.

Мал ажылынын талазы-биле сонгаарттымыс чугула айтырларын көдээ Советтин амыл планын өзүлгөр сессияларга болгаш күүсмомун хуралдарына чугаалажып турган бис. Октябрь айда болган 10-ту сессияга мал кыштаглашынынын дугайында колхозтун зоотехниги эш Гүлгүстун илеткелин дыншав чугаалашкан. Чаш малга кажаалап чедип-пес, өшкү кажаагы чок турган. Өске-даа сессияларга ышкан маңаа, сажал-шугууларды шыгыг болуп эркен. Көдээ Советтин депутаты хойжу эш Сынгыспаа чаш малга

немедө кажааларын дүргөн тудар, тус-тус кыштагаларда ажылды хариштырар-биле күүсмом кижигунерин бажылаар, недела санында олар малчынарга барып турар ужурул деп үнелгил санаан берген. Ону сессияга деткип, күүсмом кижигунеринин ажылга харыссалганын улам-на улгаттырган бис. Ук сессиянын шитпирин өзүлгөр, үш кыштагаларда чаш малга кажаа тудуунга, чамлык кыштагаларже сизини, хол-ту бригадалында болгаш тудууда ажылдап турар көдээ Советтин 14 депутаттарын хей кезин сессияларын айтырларын баш бурунгаар белетээринге илеткелгил кирип келгенер.

Бистин көдээ Советтин, партия организисаанын болгаш колхоз баштаар черинин биле-демниг ажылынын түнеленинде, бисте чедип алдыган чамлык чедишикиннерин дугайы чугаалаштырар, ам-даа чедир кылдырмай турар чүдүлгелерин ытта-айн эртип болбас. Олар ам-даа хей болуп, амыл-агымын кыдыр-бир алымында ымыртынып, бистин бур-рунгар хөгжүдөвиске моондустап турар.

СЭП ТК-нын январь Пленумунуң төөгүдүг шитпирлерин, ылазыга Пленумга эш Н. С. Хрущевтун чугаазы бистин ажылдымыста бар четпестерин чыдагаанарын тодаргай-биле айтып, улам-на белик будурукчулуг, бот-идекейжи, организисаачы өзү-биле ажылдарын бистен негеп турар-дыр. Бо дээрге, улуг болгаш харыссалгы сорулга. Ажылдымысты чаа мурнакчы арга-дуржулгалар-биле байдып тургаш, бо чылын областын көдээ Советтеринин аразына социалистич чарыска эки түнелдерин чедип амыр сорулгалыг бис.

К. СЕЧИНПАА,
Шемиде көдээ күүсмомунуң даргазы.

Санал-оалын кирип турда...

Менээ бир-ле каттап мындыг бодол төртүтүп келген: көдээ Советтин девискеринде чурттап турар анык тускай эртемчилер колхозтун болгаш Советтин ажылынга кошмак кирип турар, оларнын хей-нигити күжүн канчаар организисаа эки? Ол дугайында саналымын күүсмомга киридим. Улаваанда тускай эртемчилериниң нията хуралын эртерген. Оон соонда чүе болганмы?

Ында чеди чыл шкoolsнын башкылары, кижиге болгаш мал эгчилери колхозчу амылдар-биле демнежи алгаш, солун концерт көргүсөөнөр. Күүсмомун хуралдарына башкылар, эгчилер олуржуп, боттарынын чугула саналдарын кирип турар алганнар.

Депутат солун болгаш хей азы талазы санал-оалын кирип турар болза, көдээ Советтин ажылында өкчөжөлдөр чедип чугаалажып келген бис. Оон соонда колхоз баштаар чери, көдээ Совет дарый кемчегин ап, колхозчуларын дуузунда малдарын аңылаан болгаш оларны кааа ажаап хайгаарарынын дугайында мал эгери-биле чугаалашкан. Мөөң бодол алган бир айтырмын ыччаар шитпирлеттинген чүе. Ол ышкан суур чаагаймыдылганын, улау өрөдигезинин, колхозчуларын бажынарнынга культурул чуртталга дугайында айтырларын чугаалажып, сонугчуларын-биле каш уада ужурашкан мен. Аңаа оларын илеткелерин болгаш чыгырларын хей болган. Бистин шкoolsнын башкылары колхозчу бажынарнын аразында дуваажып алган, оларга барып, бажынын иштин чарыштар эгелден кылырын алгаларын, аш-ченини салдырып, уругларын арыг-шевер тургуларынын болгаш өске-даа чүдүлгелерин дугайы чугаалап берип туралар.

Депутаттын чон ортуунга бот-тымынгыр, мергепчил ажылы, оон өй-өйлөп сонугчулар-биле ужура-жышыкынарын улам-на шынаржылар чугула.

— Оон мыай силерниң ажыл-дуржулгаларда чаа депшигелиң чүе барыл?

— Моон мурунда бис колхозчу-да-ла мал, чер ажылыче кол ки-

Чурукта: он талазыдан солагай талазынче—Ондар Анна биле Ооржак Чолдак.

Ажылга мергепти, сонуграл дугайында

Чыргакы көдээ Совет сөөлгү элөөн каш чылдардан бээр областың эң аныктыг көдээ Советтеринин бирээзинге саачынып келген. Оон ажылынын арга-дуржулгалынын дугайында оолдунарына хей улаа бижип келген. Ынчангаш бис маңаа бо көдээ Советтин ажылынын дегеренейи-биле зөөс, а чугула кандыг чаа чүдүлгелер тып, ажылдап турарын, амылдарынын ажылга мергепти, сонугралынын дугайы чугаалажып турар.

Күүсмом даргазы-биле беседа

— Организис-массалыг ажылында чаа, солун чүдүлү чугаалап көрүсөргө? — деп, Чыргакы көдээ күүсмомунуң даргазы эш К. Боран-Көжөдөн айтырдымыс.

— Бистин депутаттарыныстың бот-идекейи белип, ажылга улам-на мергепти туралар. Чижээ, көдээ Советтин депутаты, механизатор Михаил Монгуш техника-чепестик септелгези оожук чоруп, күш-ажылды будурукчулугу чымыс болуп турар дугайында айтыртын боду белеткеш, күүсмомга зөеп илеткөөн. Оон соонда механизаторлар хуралын чыдырдыган. Ам тракторлар, көдээ амыл-агыг машиналарынын септелгези дүрөдөөн, мыда 20 ажыг механизаторлар ажылдап турар. Ол ышкан бисте депутат буруз өт-чүлү сонугчуларга бергеш, оон түнелени күүсмомга кирип турар. Ук депутаттын кандыг-бир солун айтыртыгын көдөрүп үндүреринге даянган, күүсмом шитпир үндүрер.

— Оон мыай силерниң ажыл-дуржулгаларда чаа депшигелиң чүе барыл?

— Моон мурунда бис колхозчу-да-ла мал, чер ажылыче кол ки-

чөөнгей салып, көдээ Советтин девискеринде культуура-чырымдыкынын албан черлеринин ажылдарын утуп турган бис. Ам байлал өскерилген. Бисте үш шкoла, ийи көдээ клуб, ийи библиотек бар. Оларын ажылы эгчилер дугайында сессияга-даа, күүсмомга-даа чугаалажып турар. Чыра-Ба-жында клубта (эргелекчи эш Шериг-оол) ыры, шии, таңчы өөлүмнөри доктаамал ажылдап турар алганнар. Колхозта партия болгаш комсомол организисаары лекцияларын, беселелерин недела санында организисаап турар. Огорол бригадалында колхозчулар агротехниктиң болгуде, ферма амылдарын зоотехниктиң болгуде өөрөйлү киргенер.

КОЛ СОРУЛГА — КҮРҮНЕ МУРНУНГА ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРИН КҮҮСЕДИРИ

Чыргакы көдээ Советинде «Коммунизмче орук» колхоз 1960 чылда күрүнеге дүк болгаш эт саар талазы-биле алган социалистич хүлээлгелерин чедип күүсеттүг. Хей болгаш өшкүнүч баш санын планда

Кайы-даа көдээ Советтерге бистин саналымыс:

Чыргакы биле Шемиде аразы чок, чугула чыгыс арт амылдар чедип туралар. Бир тээ олар аразында чарып, бот-боттарына хүлээлгелерин ап турар чүе болганда, социалистич чарышты чаа өзү-биле организисаап ужурул. Ам дээрзинде кайызы-даа бот-боттарын эки билишпейн, харылашып турары хомданчыг.

Бир зөөс ийи көдээ Советтин даргалары-даа, депутаттары-даа аразында ыңай-бээр аалдажып турар болза, оон хей талазы арга-дуржулганы билип ап болурулар. Чыргакы болгаш Шемиде көдээ Советтерин организис-массалыг, бот-тынынгыр амыланда эки чүүлдер бар. Ынчал-жанок олар амыг үениң Советтер ажылынын негелдеринге ам-даа дүүшпейн турар. Тыбынгыр, бот-идекейжи амылдарын бо көдээ Советтер моон сонгаар улам-на экиниги болуп аргалар бар. Ийи Советтерин кайызы-даа боттарында 1961 чылда социалистич хүлээлгелеринин тодаргай негелдерин алып, ону бот-боттарына солчуп, оон түнелдерин өй-өйлөп үндүрүп турары чугула.

«Коммунизмче орук» колхозтун хойжу Сат Сагбалдай

1960 чылда бодунуң кодан хойи ийи төрдүрүн чедип ап, областың хойжуларынын аразында калбарган социалистич чарышкы эң дээр түнелди чедип алган. Ол 326 төрүгү хойдан 500 хураганы камгалап алып деп хүлээлгени алган турган. Хойларын чыгы үедө семиртилгезинче улуг иччөөнгей салып, кызын чик сизини боду кезип ап, хойнуң кададын үргүлчү солуп тургаш, кыштаглашынга бергелешкин чокка киргениниң сөөлүндө, оон хойлар чылда ийи төрөөн. Ынчангаш амыл-инше мергепчил, мурнакчы хойжу 522 хураганы камгалап алган. Чүе хойга онааштыр 164 хураганы өстүрүп алгаш, хей хураган алып талзы-биле обласка бириг черин алган. Солагай талазында чурукта Сат Сагбалдайын кыштаан көргүсөөн. Оон кадайы, Чыргакы көдээ Советтин депутаты, хей-нигитиниң ажылынга илепкейлиг чорутуу көргүзүп туралар.

Оң талазында чурукта—«Коммунизмче орук» колхозтун Шыл-Бажы сүт-бараан фермазынын анык саачылары Бөзөймаа Донгак биле Монгуш Олуи олар.

Кылар ажылдар ам-даа хөй

Культурулуг, үлөгерлиг чурттап олтурар өг-бүлелер бистин суурувуста улам-на көвөдөн турар. Мен авар-тала комиссияны кижигуну, херээженер активчаны болгаш бажынарнын арыг-шеверин, чурттапчыларын хостуг үелерин канчаар ажылап турарын каш уада кылап келдим. Мурнуу сүтүгү чүе турган өлөөн каш бажынарда сугуларын кылган. Ишти эки чугайлаттыган, шылазы дозулуп бажынар база-ла пешешкен. Харылан турар квар-тымнын ажылынын дугайын көдээ Советке дыншавып, моон сонгаар чүну кылдыр айтыртын ап турар

К. СЕНДИ,
херээженер активчаны.

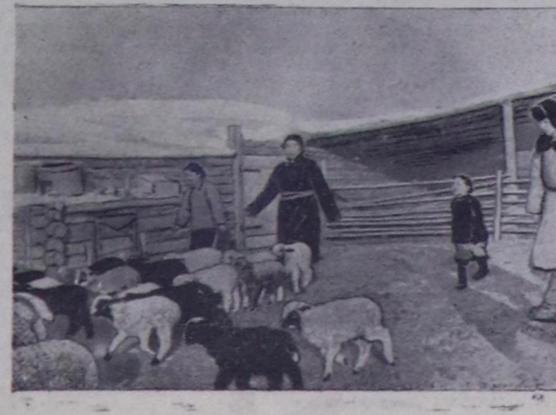
Депутаттын бот-идекейи

Көдээ Советтин ажыл-агыйында чугула көргүзүлгелерин, сан-тунуң, чижектерин ушта бижип бээр. Оон соонда ук депутатка ужуражыла хуралын эртерери-биле бир кижиге өжөр бээр. Олар өтчүдүн кады эртергеш түнелени күүсмомга кирирлерин, күүсмом сонугчуларынч негелдерин, чыгырларын бодунуң хуралында чугаалашкан. Чүну кылар талазы-биле шитпирин чүлөөп алып.

Маңаа бир чижекти кириейн № 3 округка колхозчуларын бажынарнынга культурулуг чуртталга дугайын чугаалашкан. Күүсмом колхоз баштаар чери-биле кады бажынар чанынга илаштар тарыры, элөөн каш бажынарда плиталар тудар, бажынарны шугулатуулар дугайын чугаалашкан. Ам Борбан-Арыг суурда культурулуг, үлөгерлиг чурт-

тап олар өг-бүлелер улам-на көвөдөн. № 9 округтун депутаты, башкы Кара-Сал Чылыба-оол колхозта эки-түрүнүн улусчу дружина-нын ажылынын дугайын болгаш кадрлар айтыр-мын сессияларга эки белеткеш илеткел кылган. Ол ышкан, көдээ Советтин депутаттарынан К. Шулуу, И. Көкөй, Ш. Куулар, К. Чүдүм, С. Дарый болгаш өске-лер-даа эки ажылдап, сонугчулар мурунга өтчөттөрүн үш-төрт уада бергенер.

М. МӨГДҮН,
көдээ күүсмомунуң секретары.

БОТ-ТЫВЫНГЫР КОМПОЗИТОР

Тыванын хөгжүм-шин театрынын спенасы. Сценалар Чаданаанын улусчу театрынын артистери «Чечектелин орап Тыванын үнү» деп ырым өткүт, мындагыны биле ырларатарга, залда көрүктүрүлүп ол ырым чулдурчүктү өлөпкөр аялганын таалап динч-олдурганнар. Бо ыр тывылга-ла каш-ла айдар эртек. Бичанмыже ол ам Совет Тыванын булу-суур бурү-үвүзе чагылына берген.

Чогадыкчы ажылдык өөрүшкүзү Семён Лукчинын ыры чогаалына оюнуургалын улам күштөлдүргөн. Уран чулуге, ылангы ыры чогаалына кара чашындан тура ымак Семён Лукчи ажылдап, чурттап чоразан черлеринге бир-ле ырым чогаалдык, ниятиге ажыктыр бир-ле чүвени кылдык турары оң чагай сөзүктүн илерээшкени. Каз-Хеминя Сарыг-Селке, Ленин колхозтун төү-

В. Аршытаевтин «Саян даглары» деп ырга хамаарыштыр чугаалына, концерт болуп турда залдан: «База, база катал күсүдөп көрүнөр» — деп, хөй көрүктүрүлгөн адыш чаксап дилеп турганын алдыра, бо ырым амдыралчымы илден. «Моол өнүктүрүн» концертинин дугайында сактышкын» деп баянын яны-бүрү үнери-биле моол өнүктүрүн концертке яны-яны аялгалыг ырларын, эрес таныларын овар сагыларын кээр кылдыр оон тургусканынга Кызыл, Шагази-Артыгы, Бия-Хеминя, Каз-Хеминя, Ак-Доурактин хөй-хөй көрүктүрүлгөн магадап сөзгөл хамганнар.

Ильиняга ажылдап тура, ол черин сурагылыг матчыны Оидушпанын куш-ажылдык тураскалган ырым, «Дүргөн атымыг Соп хеминя кырында» деп ырым чыдап — беш чылда деп ырым беш чогааттыла. А Тожуну Тоора-Хем сууртаа Кудура бажынын уран чулу удуртукчу турган, уран чулуге салым-чанын оолдар, кыстаран бунду коллективни органиктааш, ол районуну «Совет Тыва» колхозуну өдүгөн тайгада ивжжиринге концертти көргүзүп, иви ферманын ажал-инчилеринге хөмүр дашчыларын маалдыр куш-ажылдык тураскалган ырымни бараалгазып чеккен. Иви ферманын ажылдакчылары орус, тыва киржичилерин концерт программасын өдүгөнге ичкан бир дугаар көргөнү ол. Геолог-шиячыл болууну начальниги ора-жычылыг турган Семён Лукчи аңа гармонист болгуну органиктааштаан. Каз-Хеминя Ильиня суурнуу клувану уран чулу удуртукчу турда, ол клуб РСФСР-нин культура Министрствозуну «Көздөнү эң дээрэ клубу» деп диплому-биле шааннаткан.

«Өнж» совхозка көрүскөн концерт дүкенини ол бир шакта доостур-биле, Семён Лукчи улусчу театрынын артистери-биле кады, даштыг январын соогу чактарын ажаңдылп тур-за, ол дуне-ле Кызылге эеп чаныккан, чүге дээрэ даарта он ийи шакта Каз-Хем-районуну «Совет Тыва» колхозуну төү — Суг-Бажы суурга театрыни концертти болур.

Семён Лукчи-биле ужуражып, оон чогадыкчы ажылдык дугайын чу-гаалжып турган:

— Чогадыкчы ажылдык чокку үеде планын чугаалап берип көрүрөм? — деп, оон дилемди.

— Бо чылын бистик театрымыс «Чодураа» деп улусчу ансамбльди тургузур. Ол чак асанамбле ивжыш теманын ырым чогаалдык тур мен — деп, ол чугаалай-дыр.

Семён Лукчи бунду директорл ажылдап турары Чаданаанын музыка школаньда талантлыг бичи музыкалыктарын дугайын ивжыш болгаш чоргаарал-биле чугаалай-дыр:

— Бистик музыка школымыс баян кызыны тергия өрөөнчилери Попу Эрес-оола, Миша Хойлакага, фортепиано кызыны өрөөнчилери Таяа Дагыш-оола, Кара Балчмага чүте башкылар коллектив эвес, хары бистик концерт көргүзүлгөнү көрүп турар Чадана хоорайнын чурттакчылары чоргааралын, оларын уран чулуге салым-чанынын, күрөс-оруктууну магадап биле көрүп туралар.

Гармонь ойнаарыга бичи Семён школка чылдарында-ла өрөөнч ичкан. Семанын гармонь салым-чанынын көргөн, аңа тускай гармонь оон дөрүтүнгө, оон соонда тускай баянын ол чедилгенде аңа саздып берген.

— Гармонь оон соонда баянын болу бергенге силерге өөрүчүт-ле болган боор аа?

— Ол дээрэ мези амдыралымда черле утундурган байырдагыч болушкуннар — деп, Семён Лукчи артында карактарынын илдерин хенерте ушта тургып келген, бир-ле өөрүчүт чык оон сөзгөл-сакгыны чырыдык чырыдык.

Ада-чуртуну Улуг дайынчыне Семён Бухтуе 1942 чылда эки-тура-биле айтканын, Лунай фоталиянынын составына дайынчы тилгелни төнүчүгө чедир турган. Дайын сөзүндө ол-ла фоталияны ансамблине баштай баяныст, оон соонда хормейстерлер турган, оон Лязовун музыка училищенин хормейстерлер музыка бедлериня бир чыл хуусаалыг курузун дооскаш, ычмардагы Одесса обласынын улусчу чогаалыга бажыныга бир чыл хире ажылдап чоруй, төрүн Тывазыга эеп чашып келген. Оон эгелээш-ле музыка уран чулуге мергежили бедилди, аңа бунду эвээш биче-да бол улгузуун кирип турары бо.

— Сеткида доолдурп көрүр-дир. Саян синярынын берг болгаш солун оору карака олчан көстүп келир-дир — деп, ол соокотуну чолаачымы Чурукта: С. Л. Бухтуе.

Номчукчуларның чагааларындан допчулал

Ажылтын болгаш көдө корреспондентилер база номчукчулар об-ластын колхозтарында, совхозтарында почта чедирлелгенин, ажылчы чон-нарнын харылдазын дүргөлдөр дөш ажи ажылдап турар болгаш багай ажылдап турар почтачыларын илередип, редакция тей чагааны бижип туралар. Оон аңгыда парала-га чагылганын база бижип туралар.

Улуг-Хем районуну «Чодураа» колхозунун почтачыны Г. Наговицыннын эки ажылдап, колхозчуларын почтачыны «И-шавида чедирип берип турарын өш С. Чалып бижээр. Чалыптын бижип турары-биле алдыга, Наговицын үш чыл иштинде өш ажылдап, колхозчуларын маалым ап келген. Колхозчуларын чагылганын чыл-чыла-ла көвүлөп турарын автор база дем-леглөөн. Чижээ, 1959 чылда колхозчуларын чагылганы 360 турган болза, 1960 чылда 430 четкен, а 1961 чылды — 500 ажып турар.

— Почта чедирлелгени бичи-да ооздалдып болбос. Чүте дээрэ, партиянын болгаш чазактын айтышкын, шийтирлерин база чулга болушкуннарын солун, сеткүлдерге паралап турар, оларын чон өрөөнч ажылдап колбаштыр турар болгай — деп, Наговицыннын чугаалап турары-биле автор чагааны дооскан.

«Өнж» совхозтун Таргал участо-гунда почта чедирлелгенинде четпестер өш М. Маанын Бия-Хем рай-ондан бижээр. Почтачы Бурагина ажылчыларын чагылгаларын, ча-гуна-бижиктерин элдерине чедирип берберин, үр үенин иштинде бажыны-га оваллап алгаш чыттырар, ажыл-чыныр солун, сеткүлүн боттары ап турар, а чамалыга почтачы ба-жыныда чок, саздыга, өске бажы-нарда бооган болур.

Бурагинанын багай ажылдап ту-рары-биле ажылчылар бо чылын чагыткан паралагаларын база-ла үзүктүлгөн-биле ап, хары-даа албай туралар. Чижээ, Мааны «Шын» солуну чыл хуусаалыг ча-гыткан, а январда чагыс-даа сол-ун албаан. Таргал суурда ажыл-чыларын болгаш албан-лаакчы-ларын почта чедирлелгенин талзы-ы-биле негелден соокотун ирек-ция, партия организмыны өрөө-нч көргөш, бар яны шийтирлээр-и чулга.

Х. Сайып-Херел почта суур улуг саздаан чүктөткөн бо-ла чоруй. «Шын» совхозтун Аксы-Бардык участогуна үр үенин иштинде почта-чылар, почта чедирлелгени ооздал-дып турган. Ажылчылардан оон алынга чагыс-даа токунал болуп өрөөнч Бзырын-Хемчиг райондан М. Эрген редакцияга бижээр. Паралага чагылганын талзы-ы-биле таймыр ажылчы чорутуп турган, Сайып-Херел бо чылдын чагылганын.

дан 300 ажып кезекти таралып, бижиткен.

Дуржугалыг агитатор почтачы чүте почта чедирлери-биле кызыгаар-латтырмай, барган-на черинге солун номчулганын, беселдэни кылып чо-рууп, СЭКП ТБ-нын январь Плену-муну материалдарын талзы-ы-биле өлгөн хөй беселдэларын Сайып-Херел кылган.

Бай-Тайга райондан өш Х. Кара-оолдун бижип турары-биле алдыга, Сталин атыг көдө ажыл-агый арте-лин кезигинери 1961 чылдын паралагаларын дика хөйну чагыткан. Оун иштинде чүте «Шын» болгаш «Тыванын аныктары» солуннар 343 кезек бар.

Колхозчуларын чагыткан хөй сол-ун, сеткүлдерин почтачы С. Севек-тин холун дамчытыр элдерине чед-ип турар. Севек почтаны районун харылдаа контролазында өккөлгөн, доран-на өмөлдөп айлалаш, ферма-ларда, бригадаларда ажылдап турар колхозчуларын, кыштакларда мал-чыныларын чагылгаларын, чага-бижиктерин чорутушкан, сууртун чурттакчыларынга баар почтаны чед-ирип чорутар.

— Район төвүнүн барып почта алырга, ымакта ажылдап турар колхозчуларга почта чедирлелде, чамык-та транспорт тывылганын баар, колхозтун айт ажаакчылыгына баарга «эп чок» дээр чоруп Кара-оол чагааны айткан.

Танын районун «Совет Россия» колхозунда болгаш Бия-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозунун Кара-Заак участогуна 1961 чылдын паралага чагылганын багай чо-рутканын өшөр Ч. Маадыр-оол, М. Чыдын олар редакцияга бижээр. Бо иштинде бижип турары-биле алдыга, Кара-Заак сууртун чуртта-кчылары 1960 чылда тей болгаш об-ластын паралагаларын 130 кезекти ча-гыткан болза, бо чылын чүте 80 кезек болду. Сууртун чурттакчы-ларын өрөгө-биле безин алдыга, 150 ажып турар. Школа директору Дүг-үзүл, көдө Советтин хуусомунун даргазы Самовоевта болгаш өске-да харысалгалыг ажылдакчыларда чагыла чок.

«Совет Россия» колхозтун партия организмынын секретары Шмако-втин 1961 чылдын паралага ча-гылганын херекке албаны-биле колхозчуларын хөй кезин солун, сеткү-лүт чагыткан. Колхозтун Каскал ферманында чүте 3 киж чагыла-гы болгаш Кызыл-Артыда чурттап турар колхозчуларда чагыс-даа ча-гылгалыг киж чок. Колхозтун тө-вү — Владимирова суурда 1961 чылдын солуннарын, сеткүлдерин ап турар киж чороз. Эш Маадыр-оолдун бижип турары-биле алдыга коммунистерде, комсомолчуларда бе-зин чагылгалыг киж чорур.

ИИИ ХОЙЖУ

Седип-оол болгаш оон кадайы Чолдан өвүр районун «Торгалыг» көдө ажыл-агый артелинде он чыл улай хөй кадыр келген. Олар 1950 чылда колхозка кир-дерле, ниятинин өнтүзүгө боттарынын 300 ажып хон каттыш-тырған, оларны эки казыры, шынарын экижидер ажылдарга илпейлгип киришкен. Ам үеде оларын кадынында лайнак той-лак туруп турар. 1960 чылда бир тойдан-на 2,7 кг, азы ниятала-биле 440 хойлан 1188 кг дүк кыргыттыган. Оон колхозка 4,2 муң рубльдин (чаа ашмага) оруда-кы карген.

Т. ТАНОВ.

О. Лопсанчатын үлгерги-биле Эрзин районун «Чаа өрүк» колхозунун хойжуу Иргит Даланай бо чылын бунуун кадынында чам-ды хойларын ийги оолдашкын чорудар деп шийтирлел алган. Ам үеде он кадымында хой-лар тулуктеп одалап турар. Хой-жу 345 хойларын иштинде 200 шилдик хойларны март ай-ла эшеритирилгеге килдеринге белеткеп эгелген. Ол орутунда иле оларын чаш хурагаларын чөп доруктуруп, ажаала-теже-эри, немеле чөмгерилгенин шын чорудуп турар.

В. САГАН-ООЛ.

Чолаачылар белеткели

Кызылдын автошколазы бо чылын 60 нижини чолаачылар эргелит илдер өредирин шийтирлелен. Баштайгы доозучулар (31 нижи) чоом-та чаа тус-тус колхозтар, совхозтар болгаш АТН-ларга ажылдап үнүп-кениер. Ам удавас 30 нижи ол школаны доозуп үнөр.

Самчыгдакчыларга удур демиселди күштелдирер

Тес-Хем районун хуучулар тө-лөлөкчилеринин хуралыга садыг-жы кадрларын ажыга харысаыла чок, өрө-самчыгдакчылар чоруну дугайында шүгүмдөлдөр шыгыны болган. 1960 чылда райпога дуза-да-самчыгдакчы эрги ашма-биле 131 муң рубль четкен. Хөй өрө-самчы-дакчы болганы дөш районун ажи-ден складын эргелечкени турган арагачы Лобымазов, дарек самчы-мы Лампа, склад эргелечкени Бүдө-көр олар кеземче харысалгалыга кирип, шийтиргенер. Райпо баш-таар черинин даргазы турган, ажил-га ызырымай үндүртүп чоразан арагачы Лампа кыска хуусаа иштин-де он бир муң ажыг рубльди сам-чыгдаш, база-ла шийтирген. Рай-понуң садыг кидилинин эргелечкени Бачы-Суу, улуг бухталар Топош олар склад эргелечкени турган Лобымазов-биле калы иштинге арагаллап, олар Лобымазовтан ара-га болгаш өске-да аш-чөм продукту-ларын чөлиге алгаш, оон өртөөн соонда төлөп бээрэ ону Лобымазов база самчыгдак чок кылган. Кадрлар-ын шийи алганы шын бе? Чок, олар каймы-лаа садыг ажылдына төлөп чок кижилер турган.

Бир эвес садыгы кадрларын бол-гаш районун удуртуп ажылдакчы-ларын шын шийи, орта төлөп кижилери кирибес болза, райпо моон сонгаар өрө-самчыгдакчы алыр-лып алдыры берге болур деп, хуралга санал бергенер чугаалааннар. Моон мурунунан бээр районун садыг ажылдакчыларыга кадрларын ажи-дап алдыра оларын садыг талзы-ы-биле билини, ажи-чанын хына-вайн турган. Үр үенин иштинде колхозтарда магазинерин ажылдыга ревизия хыналдаларын кылбайн кел-ген. Садыгжылар ортузунга өрө-дө-лө-к-кижизилгелги ажылдарын сула чорудуп, оларын ажил-дуржула-зын нестерпейн турган. Бооператив-тин өнтү-х-ергенгенин сангалар талзы-ы-биле райпо терек кырында калдыг ажылдарын чорудуп келгени толдургай билинимес болуп.

Хуучулар төлөлөкчилеринин ол хуралдын шийтирин күсүдип, районун ажылчы экижидерин рай-по баштаар черинге даскан. Ажил-ды чаартып, аде организастарыга облпотребсоюзтун баштаар чери ду-залакжы ужураг.

В. САРБАА.

ДАШТЫКЫДА Тайбың, нейтралитет болгаш чаңгыс-эп дээш

ХАНОЙ. (СЭТА). «Лаостун үнү» радиоуну дамчытканын эсуугаар алдыга, Лаостун тайбын, нейтралитети, национал чөшпөрежилге бол-гаш чаңгыс эи көдө демиселдин коми-тетиди бунуун кадык хурамынга комитеттин политика программанын хуудуп алган.

Илангы программа чугаалап турары болза, бугу аде хуустун деткимче-биле чазак шериглери бол-гаш Патет-Лаовун дайынчы кезекте-ри Сянг-Куанг, Фюнг-Сали болгаш Луан-Прабан можгуларын улуг кезин база Төп болгаш Адык Лаостун кезин хостаарын үежице улут тилгелелерин чедип алган. Дүрүм-чүт чазактын ат-алдыры Вьетнамдан чазактын үнүп чорутуун мурунудагы те-биле денээрте, улам өскөн.

Лаоста байдалын хөгжүлдезинин перспективаларына хамаарыштыр комитеттин бунуун программасын кемселтеп турары болза, Лаоста де-мисел өр болгаш берге болур, ычнал-ажак ол демисел тайбынга ымак-шылдыг болгаш демократтыг ажи-

терия тилгелелери-биле доостуру ча-лдаш чок.

Программа айтканын эсуугаар алдыга комитеттин сооругаы болза, шериг, политика болгаш дипломаттыг харылдааларга илпейлгип демиселди калбартыр; дүрүмчүт чазактын туруштарыны бижыгалары; Лаостун саттынычы болгаш контролонда турары, чуртуну чаа-чаа районнарын чазактары; ниятинин өжүрталы, ко-рум-чүрүмкү хандар болгаш чон-нун амыралын экижидер; ивж-ниятинин ажылды болгаш кижизил-дигени күштөлдөр; тайбын, нейтралитет, чангыс-эп дөш демиселдин коми-тетиди бунуун кадык хурамынга чазактын үнүп чорутуун мурунудагы те-биле денээрте, улам өскөн.

КОНГОДА БАЙДАЛ

ПАРИЖ. (СЭТА). Өскөрдүчү Ка-савубун чымалыгарын төгерик стабил конференцияны дөш чымык оон организастарына хуи келген тулун-на таарымча чик чүтүлү бол-лудитип партияларын төлөлөкчи-лерин ол чымык киржирлел өйла-лаанын дынактан болгай. Ичналдаа конституцияны аде көдө болгаш өрөгө-чагылган дүрүм эсуугаар ча-закты дүжүренин планын Касавубу парламентинин киржилгени чокка ботталдыр деп турар. Ичналдаа чымык киржип кылды штүктүкени-ер безин оун деткилерине илмы-ла турары чок болган. Касаи можунун аймак уластарынын төлөлери тур-гаш, Латисе Лукуманы болгаш өске-да туруткан полититинг ажылдак-

чыларын доразан хостаарын негезин револуцияны килдирген.

Сонгу Катанганын кырыга само-дестраан оотан тулустарына Чом-бе болза балуу дээр тура халыккан улуска аңа дүжүп бээрн сүмөлз.

АКШ-тун Конгода агличин Тимбер-лейк «чаа чазактын келдирткини эсуугаар» январь 29-та Вашингтонге үтүлкен.

Конгодун дүрүм эсуугаар чазактын чөшкөстүгү күштөргө удуз ажымы-биле демиселге айткышкынын негезин чагааны президент Касавубу Хаммаршельде ооруткан болгаш Хаммаршельд аңа: Аймык чок чо-руу Чувулынын келдирткинине чагаанын утка-шынарын дынактан мей — деп, дүвү-далаш-биле хары-саан.

КОНГОДА ВЪЛГЫ АГРЕССИЯНЫ СОКСАДЫР!

КАИР. (СЭТА). Конго Республика-зын премьер-министриян хуудалгез-лин күсүдөп турар Антуан Гизента КНО-нун Аймык чок чорук Чуву-лынын даргазынга болгаш кезигучине-риге, КНО-нун чынгине секретары Хаммаршельдеге, Азияны болгаш Африканын улустарынын өш-сеткил каттыштырылганын Организаци-янын доктаамал комитетинин дар-газынга, КНО-нун чангыне секретары-нын Конгода тускай төлөлөкчи-лиге телеграмма чорудуп, чокка чаа Катанганын чамык районнарын белги угад-туугун ботталганын түнөөлүлө хөй салгы тайбын чурттакчыларын өлгени мыла ай-тырар турар.

Телеграммда демисел турары болза, белги самостарын сатты-ныкчы Чомбенин өргөинге тышсын берген. «Конго улусчу коорударын болгаш чуртту үсперлериин орадал-дып турар белги колонизаторларын эсуугу болгаларын ол араата-ныг ужудушкуннар илереткен» деп Гизента бижип турар.

МЕН агентилелдин дамчытканы-биле алдыга, Гизента белги колони-заторларын Конгода ол агрессивкын шийтирлелгеге буугу шалкан болгаш илмыг чөшөгүтүгү үтүгелдирген бо-лудузынга кемчелерин доп-доразан алдырыче КНО-нун адресинге кий-гырымын килдирген.

ССРЭ-НИҢ ХОЛ БӨМБҮҮНҮҢ ЧЕМПИОНАДЫНДА

МОСКВА, январь 30. (СЭТА). Эр-тең чылдыг чемпиону Москваның «Динамо» командазынын херээжине неери Бөгүн Ленинградтыг күш-култу-ра институтунун спортклубунун хол бөмбүкчүлери 3:1 санга улам, чем-пион адын шыкмыаннар.

Бо-ла хун Москваның «Локомотив» командазынын хол бөмбүкчүлери Краснодарда ол-ла черин «Динамо» командазын үш улай уткаш, тиякеле-тени чедип алган.

Баскетбол талазы-биле

ЛЕНИНГРАД, январь 31. (СЭТА). Дүүн тус черин «Буревестник» ко-мандазынын херээжине Грузияны политтехниктиг институтунун баскет-болчуларын 65:42-ге тиялган.

Бөгүн Тарту университетинин Редактор Н. С. ШОЙГУ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

«ВЛКСМ-НИҢ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Эрги Чикагода» — 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда; биче залга: «Делегей чемпиону» — 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

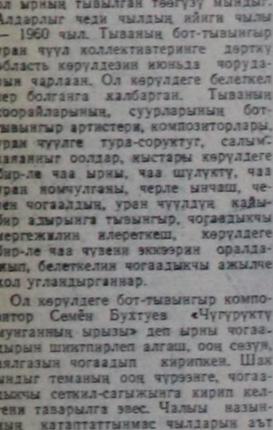
«КАА-ХЕМ»: «Аймылдыг оруктар» — 11.15, 1.15, 3.15 шактарда; «Өске-нин хайы» — 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ВОСТОК»: «Четкер-биле ужуражышкын» — 3.15, 5.15, 7.15 9.15 шактарда.

ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАННАРЫНГА

Холзушкынниг ДҮННЕР деп кинону көрүнер.

Ильиняга ажылдап тура, ол черин сурагылыг матчыны Оидушпанын куш-ажылдык тураскалган ырым, «Дүргөн атымыг Соп хеминя кырында» деп ырым чыдап — беш чылда деп ырым беш чогааттыла. А Тожуну Тоора-Хем сууртаа Кудура бажынын уран чулу удуртукчу турган, уран чулуге салым-чанын оолдар, кыстаран бунду коллективни органиктааш, ол районуну «Совет Тыва» колхозуну өдүгөн тайгада ивжжиринге концертти көргүзүп, иви ферманын ажал-инчилеринге хөмүр дашчыларын маалдыр куш-ажылдык тураскалган ырымни бараалгазып чеккен. Иви ферманын ажылдакчылары орус, тыва киржичилерин концерт программасын өдүгөнге ичкан бир дугаар көргөнү ол. Геолог-шиячыл болууну начальниги ора-жычылыг турган Семён Лукчи аңа гармонист болгуну органиктааштаан. Каз-Хеминя Ильиня суурнуу клувану уран чулу удуртукчу турда, ол клуб РСФСР-нин культура Министрствозуну «Көздөнү эң дээрэ клубу» деп диплому-биле шааннаткан.

Семён Лукчи бо сумеге сорук кирип, бажыныга чогадыкчы сеткил көдүрүлгөн чанып келген.

Чогадыкчы ажылдык чалас халас барбаша. Кызылдын культура болгаш даштамылга паргында ногаан театры спеназыга Чөн-Хемчик районуну бот-тывынгыр уран чулу коллектив Семён Бухтуевтин «Чечектелин орап Тыванын үнү» деп ырымни оор болгаш национал хөгжүм херекселелери-биле, чечен номчулга-биле үлөп тура күсүдөлтөргө, чус-чус көрүктүктер сеткил ханышкыныг дымнап, димитинг адыш чаксаакшыны-биле уттайт.

Чогадыкчы ажылдык чалас халас барбаша. Кызылдын культура болгаш даштамылга паргында ногаан театры спеназыга Чөн-Хемчик районуну бот-тывынгыр уран чулу коллектив Семён Бухтуевтин «Чечектелин орап Тыванын үнү» деп ырымни оор болгаш национал хөгжүм херекселелери-биле, чечен номчулга-биле үлөп тура күсүдөлтөргө, чус-чус көрүктүктер сеткил ханышкыныг дымнап, димитинг адыш чаксаакшыны-биле уттайт.

Чогадыкчы ажылдык чалас халас барбаша. Кызылдын культура болгаш даштамылга паргында ногаан театры спеназыга Чөн-Хемчик районуну бот-тывынгыр уран чулу коллектив Семён Бухтуевтин «Чечектелин орап Тыванын үнү» деп ырымни оор болгаш национал хөгжүм херекселелери-биле, чечен номчулга-биле үлөп тура күсүдөлтөргө, чус-чус көрүктүктер сеткил ханышкыныг дымнап, димитинг адыш чаксаакшыны-биле уттайт.

Каа-хемчилер дыка сонургаан

— Бо Кудура бажыны ажиты-тыпта-ла маңа мыңа хөй киж чагы-лып көрбөм биче.

— Чоо-намыс бажындарын сан-дайлары безин артыган.

— Кудура бажынын артын өлжин база ажылдак.